

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور

۴۹. بررسی درآمد و اعتبارات استانی در لایحه بودجه

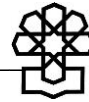
معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات بخش عمومی

کد موضوعی: ۲۳۰
شماره مسلسل: ۱۴۷۶۱
اسفندماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۳	۱. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف
۳	۱-۱. بررسی منابع بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۵	۱-۲. بررسی مصارف بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵
۷	۲. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار می‌گیرد
۷	۲-۱. درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به تفکیک استان
۹	۲-۲. ضریب بازگشت از درآمد استان
۱۱	۲-۳. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها
	۳. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد و به صورت
۱۵	ملی اختصاص می‌یابند
۱۵	۳-۱. بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)
۲۴	۳-۲. بررسی اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور
۲۵	۳-۳. بررسی اعتبارات مربوط به ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی
۳۰	جمع‌بندی و پیشنهادها
۳۱	منابع و مآخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور ۴۹. بررسی درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه

چکیده

کل منابع بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ که معادل با ۳,۶۷۴ هزار میلیارد ریال است، ۷۱ درصد منابع ملی و ۲۹ درصد منابع استانی است. در طرف مصارف، کل اعتبارات لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ که معادل با ۲,۶۷۴ هزار میلیارد ریال است که از این رقم ۹۴/۶ درصد اعتبارات ملی و ۵/۴ درصد اعتبارات استانی است.

با افزودن ارقام مزاد بر بودجه استانی شامل ۲ درصد صادرات حاصل از نفت، طرح‌های استانی ویژه و اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور (ماده (۱۸۰) قانون برنامه پنجم) که مزاد بر جدول بودجه استانی است (جدول ۱۰)، کل اعتبارات استانی برابر با ۲۸۴ هزار میلیارد ریال، معادل ۱۰/۶ درصد کل منابع عمومی می‌گردد. نکته دیگر در ارتباط با بودجه استانی افزایش قابل توجه اعتبارات موضوع استفاده متوازن از امکانات کشور است که در لایحه بودجه با افزایش حدود ۳۷ درصدی نسبت به قانون، به رقم ۹۱,۵۰۰ میلیارد ریال رسیده است. رشد بالای اعتبارات موضوع این قانون به نوعی جبران‌کننده افزایش اندک اعتبارات مربوط به ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت می‌باشد، زیرا به دلیل کاهش قیمت نفت این اعتبارات دارای رشد ۸ درصدی بوده است.

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت درآمدهای استانی به مصارف عمومی استان‌ها ۵/۳ برابر است. این نسبت بیانگر این واقعیت است که درآمدهای استانی بسیار بیشتر از مصارف استانی پیش بینی شده است. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۳ به ترتیب معادل با ۵/۶ و ۲/۹ برابر بوده است. بالا بودن این نسبت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ بیانگر این واقعیت است که بودجه سال آینده از نظر درآمدهای استانی غیرمتمرکز شده، اما به لحاظ مصارف متمرکزتر شده است؛ زیرا کمتر از ۱۸ درصد از درآمدهای استانی در قالب اعتبارات استانی به استان‌ها باز می‌گردد.

مقدمه

در بودجه سالیانه بخشی از منابع به صورت استانی جمع‌آوری می‌شود که در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مشخص شده است. این منابع شامل «درآمدهای مالیاتی»، «درآمدهای ناشی از کمک‌های اجتماعی»، «درآمدهای حاصل از مالکیت دولت»، «درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات»، «درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات» و «درآمدهای متفرقه» است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ منابع

استانی از کل منابع، حدود ۲۹ درصد است.

اعتبارات استانی نیز در جدول ۶ به تفکیک امور و به تفکیک ملی یا استانی مشخص شده است. اعتبارات استانی به صورت کلی و تا کد سه رقمی در جدول ۶ موجود است. سهم اعتبارات استانی از منابع عمومی دولت حدود ۵/۴ درصد است.

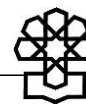
به غیر از ۵/۴ درصد بودجه استانی، مطابق با ماده (۱۸۰)^۱ قانون برنامه پنجم که در سال ۱۳۹۳ با تصویب قانون استفاده متوازن از امکانات کشور تنفیذ شد، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی موظف است سالیانه ۳ درصد از کل اعتبارات بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته بین شهرستان‌ها توزیع کند و جدول آن را به تفکیک استان در بودجه سالیانه تحت همین عنوان تعیین کند. این بخش از اعتبارات حدود ۳/۴ درصد از منابع عمومی را در برمی‌گیرد.

یکی از مشکلات بودجه استانی عدم مشخص بودن ردیف‌های درآمدی استانی در نظام درآمد-مخارج استانی است. در ماده (۸۲) قانون برنامه چهارم توسعه درآمدهای استانی مشخص شده بود، اما متأسفانه این امر در قانون برنامه پنجم مسکوت گذاشته شده بود و در برنامه ششم نیز نامشخص است. با این حال در بند «الف» ماده (۱۷۹) قانون برنامه پنجم خواسته شده است که بودجه سالیانه استانی شامل منابع استانی اعم از درآمد استانی، درآمد اختصاصی، واگذاری دارایی‌های مالی و سرمایه‌ای و سهم از منابع ملی و همچنین مصارف استانی اعم از اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی هرکدام به صورت سرجمع در قوانین بودجه سنواتی درج گردد.

قابل ذکر است که کاهش نابرابری‌های منطقه‌ای و ایجاد توازن در توسعه مناطق مختلف کشور از جمله مهم‌ترین اهداف جمهوری اسلامی ایران بوده که تاکنون از طریق برنامه‌های گوناگون پیگیری شده است. در این میان قانون برنامه سوم توسعه نسبت به برنامه‌های قبل، مسئله فراهم ساختن بسترهای مناسب جهت تحقق برنامه‌ریزی منطقه‌ای را با جدیت بیشتری پیگیری کرده است. از جمله نقاط قوت این برنامه تأکید بر اجرای غیرمتمرکز برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی در استان‌هاست.

در بند «د» ماده (۲) قانون برنامه سوم، دولت مکلف به رعایت اصل عدم تمرکز در توزیع وظایف ملی و استانی و محدود نمودن وظایف و مأموریت‌های واحدهای ملی و ستادی به جنبه‌های اعمال حاکمیت، سیاستگذاری، برنامه‌ریزی کلان و هدایت و نظارت و واگذاری امور اجرایی به واحدهای استانی، شده است. همچنین در ماده (۷۵) قانون برنامه سوم توسعه در خصوص بودجه استانی مقرر کرده است بودجه استان که در قالب برنامه‌های مصوب تنظیم می‌شود و شامل درآمد استانی، سهم از درآمد ملی، اعتبارات

۱. مطابق با ماده (۱۸۰) قانون برنامه، سازمان برنامه‌ریزی موظف است ۲ درصد از کل اعتبارات بودجه عمومی را جهت رفع محرومیت بین شهرستان‌ها توزیع کند. مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۳ طرحی را به تصویب رساند که در آن ۲ درصد به ۳ درصد افزایش پیدا کرد.

جاری و اعتبارات عمرانی استانی است باید در قالب لایحه بودجه سالیانه کل کشور تقدیم مجلس شورای اسلامی شود. به علاوه در این قانون وظایف و اختیاراتی برای شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان‌ها در نظر گرفته شده است.

هدف این مطالعه، بررسی بودجه استانی در لایحه بودجه ۱۳۹۵ است، بنابراین مطالب به صورت زیر سازماندهی شده‌اند. ابتدا تصویر بودجه استانی از منظر منابع و مصارف ارائه شده و سپس با توجه به اطلاعات تفصیلی ارائه شده در لایحه بودجه، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان مورد مطالعه قرار می‌گیرد. البته لازم به ذکر است که برخی از اعتبارات مذکور در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد و بنابراین در مورد آنها به صورت استانی تصمیم‌گیری نمی‌شود. بنابراین در این مطالعه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک آنچه شورای برنامه‌ریزی و توسعه استانی در مورد آن اختیار دارد و آنچه خارج از حوزه اختیارات این شورا است، مورد بررسی قرار گرفته است.

۱. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف

۱-۱. بررسی منابع بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

کل منابع بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برابر با ۳,۰۷۴ هزار میلیارد ریال است که از این میان حدود ۲,۲۹۰ هزار میلیارد ریال بصورت ملی و ۷۸۴ هزار میلیارد ریال به صورت استانی است. سهم درآمدهای ملی ۷۴ درصد و سهم منابع استانی ۲۶ درصد است.

جدول ۱. سهم درآمدهای ملی و استانی از کل بودجه عمومی در لایحه بودجه ۱۳۹۵

(میلیارد ریال - درصد)

عنوان	کل	ملی (سهم به درصد)	استانی (سهم به درصد)
منابع بودجه عمومی	۳,۰۷۳,۸۰۵	۲,۲۸۹,۶۵۱ (۷۴)	۷۸۴,۱۵۴ (۲۶)

مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

کل منابع بودجه عمومی دولت شامل «منابع عمومی دولت» و «درآمدهای اختصاصی دولت» می‌باشد. به همین ترتیب منابع استانی به صورت عمومی و اختصاصی جمع آوری می‌شود. از میان کل منابع استانی به مبلغ ۷۸۶ هزار میلیارد ریال، حدود ۱ درصد (به مبلغ ۸ هزار میلیارد ریال) اختصاصی و مابقی عمومی است. این نسبت در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴ تغییری نداشته است. کل منابع استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به قانون سال ۱۳۹۴ حدود ۱۷ درصد رشد داشته است و

درآمدهای اختصاصی استانی حدود ۱۶ درصد رشد داشته است.

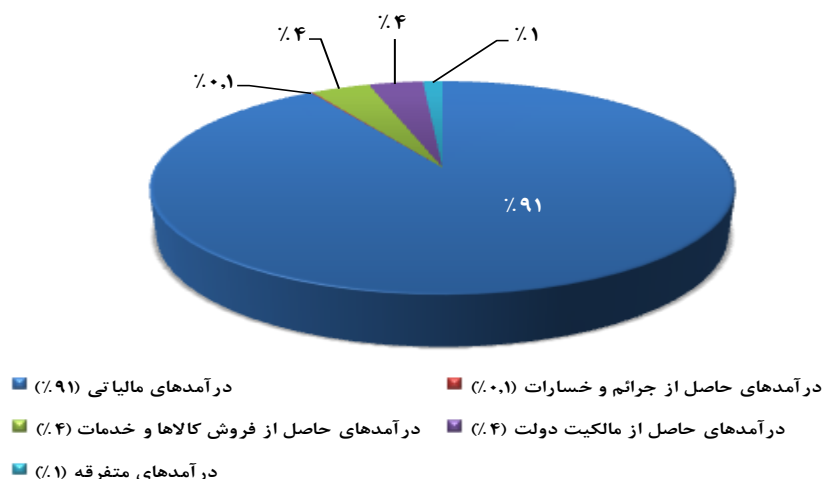
جدول ۲. منابع عمومی و اختصاصی استانی (میلیارد ریال - درصد)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۳۹۴	لایحه بودجه سال ۱۳۹۵	رشد (درصد)
منابع استانی	۶۷۲,۱۸۱	۷۸۴,۱۵۴	۱۷
منابع عمومی استانی	۶۶۴,۸۹۶	۷۷۵,۶۸۳	۱۷
منابع اختصاصی استانی	۷,۲۸۵	۸,۴۷۱	۱۶

مأخذ: همان.

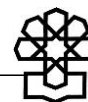
منابع درآمدی استان‌ها به تفکیک ردیف‌های درآمدی در لایحه بودجه و مقایسه آن با قانون سال ۱۳۹۴ در پیوست ارائه شده است. این درآمدها در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مشخص شده‌اند و شامل: «درآمدهای مالیاتی»، «درآمدهای ناشی از کمک‌های اجتماعی»، «درآمدهای حاصل از مالکیت دولت»، «درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات»، «درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات» و «درآمدهای متفرقه» می‌شود. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، سهم درآمدهای استانی مذکور از کل درآمدها معادل ۴۱ درصد بوده است که در مقایسه با سهم ۴۰ درصدی این درآمدها در قانون بودجه سال ۱۳۹۴، تغییر محسوسی نداشته است. نمودار زیر سهم هر یک از این درآمدهای استانی را به تفکیک نوع در لایحه بودجه استانی نشان می‌دهد.

نمودار ۱. درآمدهای استانی به تفکیک نوع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

مأخذ: براساس اطلاعات لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشترین سهم از درآمدهای استانی مربوط به درآمدهای مالیاتی است و مجموع سایر سرفصل‌ها سهمی کمتر از ۱۰ درصد را به خود اختصاص داده‌اند.

همچنین سهم استان‌ها از «منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای»، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ معادل ۰/۰۵ درصد است. این در حالی است که استان‌ها هیچ سهمی از «منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مالی» نداشته‌اند.

۱-۲. بررسی مصارف بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

بر اساس جدول ۷ لایحه بودجه ۱۳۹۵ که خلاصه بودجه دستگاه‌های اصلی و زیرمجموعه را شرح داده است، کل مصارف پیش‌بینی شده در لایحه بودجه که معادل با ۳,۰۷۳ هزار میلیارد ریال است که از این رقم ۷۴ درصد معادل ۲,۲۸۱ هزار میلیارد ریال مربوط به دستگاه‌های اجرایی ملی و ۲۱ درصد معادل ۶۳۹ هزار میلیارد ریال مربوط به ردیف‌های متفرقه و ۵ درصد معادل ۱۵۳ هزار میلیارد ریال مربوط به دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌ها است.

جدول ۳. سهم مصارف دستگاه‌های ملی و استانی از کل مصارف در لایحه بودجه ۱۳۹۵

(میلیارد ریال)

عنوان	مبلغ	سهم (درصد)
جمع دستگاه‌های اجرایی ملی	۲,۲۸۱,۳۶۲	۷۴
ردیف متفرقه	۶۳۸,۸۷۲	۲۱
منابع و مصارف دستگاه‌های اجرایی محلی در استان‌ها	۱۵۳,۵۷۱	۵
کل مصارف	۳,۰۷۳,۸۰۵	۱۰۰

مأخذ: همان.

از مجموع ۱۵۳,۵۷۱ میلیارد ریال مصارف دستگاه‌های استانی، ۸,۴۷۱ میلیارد ریال از محل منابع اختصاصی است و مابقی به مبلغ ۱۴۵,۱۰۰ میلیارد ریال به‌عنوان بودجه عمومی استان‌ها شناخته می‌شود که شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان روی آن اختیار تصمیم‌گیری دارد. لازم به ذکر است برخی از دستگاه‌های مستقر در استان اگرچه ماهیت استانی دارند، اما دارای بودجه ملی هستند و در سرجمع جدول بودجه استانی لحاظ نشده‌اند. از جمله این دستگاه‌ها عبارتند از استانداری‌ها، ادارات کل آموزش و پرورش استان‌ها، دانشگاه‌ها و ...

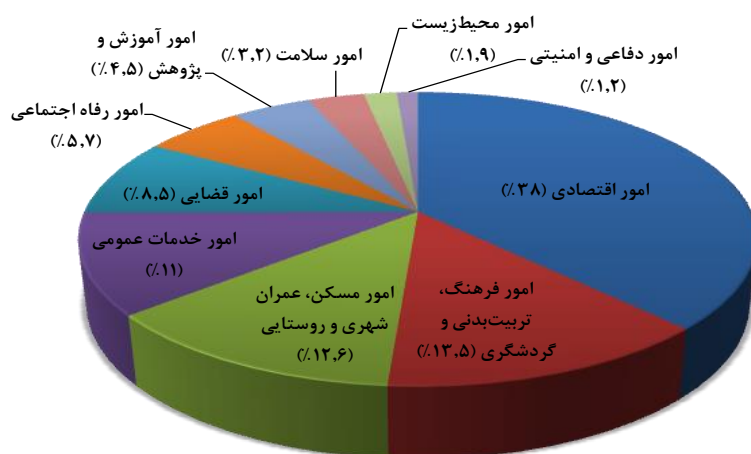
کل اعتبارات هزینه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ معادل ۱,۹۷۱ هزار میلیارد ریال است که ۱,۸۹۶ هزار میلیارد ریال (۹۶ درصد) آن به‌صورت ملی و ۷۵ هزار میلیارد ریال (۴ درصد) آن به‌صورت استانی اختصاص یافته است. در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴، نسبت ملی و استانی در اعتبارات هزینه‌ای تقریباً ثابت باقی‌مانده است.^۱

۱. از کل اعتبارات هزینه‌ای در قانون بودجه سال ۱۳۹۳، ۹۶/۳ درصد به‌صورت ملی و ۳/۷ درصد به‌صورت استانی بوده است.

کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز معادل ۵۹۷ هزار میلیارد ریال است که مبلغ ۲۵۴ هزار میلیارد ریال (معادل ۸۸ درصد) به صورت ملی و ۷۰ هزار میلیارد ریال (معادل ۱۲ درصد) به صورت استانی اختصاص یافته است. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۴، به میزان ۲۸ درصد و سهم آن حدود ۲ واحد درصد رشد داشته است. همچنین کل مصارف از محل درآمدهای اختصاصی دولت در لایحه ۱۳۹۵، معادل ۴۰۰ هزار میلیارد ریال است که ۹۸ درصد آن به صورت ملی و ۲ درصد آن به صورت استانی است. سهم مصارف استانی از محل درآمدهای اختصاصی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۴ تغییر محسوسی نداشته است.

در جدول ۶ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، برآورد اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بر حسب امور - فصل در دو سطح ملی و استانی^۱ ارائه شده است. سهم اعتبارات استانی بر حسب امور و فصل از کل اعتبارات معادل ۶ درصد بوده است. همچنین بررسی سهم اعتبارات استانی (مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) بر حسب ۱۰ امور اصلی نشان می‌دهد، حدود ۳۸ درصد از اعتبارات استانی مربوط به «امور اقتصادی» است. «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری و امور مسکن» و «عمران شهری و روستایی» به ترتیب با داشتن سهمی معادل ۱۳/۵ و ۱۲/۶ درصد در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. «امور دفاعی و امنیتی» کمترین سهم را در اعتبارات استانی دارد.

نمودار ۲. سهم امور مختلف از اعتبارات استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

مأخذ: همان.

۱. در این جدول ارقام سرجمع ۳۱ استان برای امور - فصل ارائه شده است و تفکیک استانی وجود ندارد.

در جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. البته باید توجه داشت بخشی از این اعتبارات در حدود اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد. بنابراین در بخش بعد درآمدها و اعتبارات استانی با در نظر گرفتن اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار می‌گیرد

طبق اطلاعات موجود در جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، مجموع درآمدهای استانی کل استان‌ها معادل ۷۵۵/۷ هزار میلیارد ریال است. در حالی که کل مصارف عمومی استان‌ها (هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای) برابر ۱۴۵/۱ هزار میلیارد ریال است. این موضوع نشان می‌دهد نسبت درآمدهای استانی به مصارف عمومی استان‌ها حدود ۵/۳ برابر است. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ حدود ۶ برابر بوده است. باید توجه داشت، آنچه که صرف مصارف عمومی (اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای) هر استان می‌شود شامل درآمدهای ملی عمومی (شامل ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی و سایر) و بخشی از درآمدهای استانی است.

۲-۱. درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به تفکیک استان

در جدول زیر درآمدهای استانی و اعتبارات استانی به همراه مزاد درآمد استانی به تفکیک استان نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بیشترین درآمد استانی به ترتیب مربوط به استان‌های «تهران»، «اصفهان»، «خوزستان» و «خراسان رضوی» که جمعاً حدود ۶۶/۳ درصد درآمدها را به خود اختصاص داده‌اند. لازم به ذکر است که استان تهران از منظر درآمد استانی فاصله قابل ملاحظه‌ای با سایر استان‌های کشور دارد. به طوری که سهم این استان از درآمدهای استانی بالغ بر ۴۹/۳ درصد بوده و استان‌های اصفهان (۸ درصد)، خوزستان (۵ درصد)، خراسان رضوی (۴ درصد) در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند. این در حالی است که ۱۵ استان^۱ از سهمی کمتر از ۱ درصد درآمدهای استانی برخوردار هستند. از منظر اعتبارات استانی نیز استان‌های «خوزستان» (۶/۹ درصد)، «فارس» (۶/۳ درصد)، «خراسان رضوی» (۵/۸ درصد)، «تهران» (۵/۴ درصد) و «مازندران» (۵ درصد) در رتبه‌های اول تا پنجم قرار گرفته‌اند. در مقابل استان‌های «قم» (۱/۵ درصد)، «قزوین» (۱/۷ درصد) و «چهارمحال و بختیاری» (۱/۸ درصد) در رتبه‌های پایانی جای گرفته‌اند.

بررسی مزاد درآمد استانی نشان می‌دهد، در میان ۳۱ استان کشور، ۲۵ استان دارای مزاد درآمد

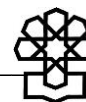
۱. ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، اردبیل، لرستان، گلستان، کردستان، سمنان، سیستان و بلوچستان، قم، همدان، کرمانشاه و زنجان.

مثبت هستند. از بین استان‌های مذکور استانی‌های «تهران»، «اصفهان»، «خوزستان» و «خراسان رضوی» به ترتیب بیشترین مازاد درآمد استانی را به خود اختصاص داده‌اند:

در مقابل ۶ استان دارای مازاد درآمد منفی (کسری) هستند. مازاد درآمد منفی در اینجا لزوماً شاخص بدی نیست، بلکه به معنای این است که میزان مصارف عمومی پیش‌بینی شده در این استان‌ها بیش از درآمدهای به‌دست آمده از آنهاست. این استان‌ها به ترتیب بیشترین کسری عبارتند از: «کهگیلویه و بویراحمد»، «ایلام»، «خراسان جنوبی»، «سیستان و بلوچستان»، «لرستان» و «چهارمحال و بختیاری».

جدول ۴. درآمدها و مصارف استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ (میلیارد ریال - درصد)

ردیف	نام استان	درآمدهای استانی	سهم از درآمدهای استانی (درصد)	اعتبارات هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع اعتبار استانی	سهم از بودجه عمومی استانی (درصد)	مازاد درآمد استانی*
۱	تهران	۳۸۲,۷۶۳	۴۹	۴,۷۱۳	۳,۱۱۵	۷,۸۲۸	۵/۴	۳۷۴,۹۳۴
۲	اصفهان	۶۲,۰۰۰	۸	۳,۵۵۲	۳,۰۱۰	۶,۵۶۲	۴/۵	۵۵,۴۳۸
۳	خوزستان	۳۴,۴۴۳	۵	۴,۰۷۹	۵,۹۵۰	۱۰,۰۲۹	۶/۹	۲۹,۴۱۴
۴	خراسان رضوی	۲۹,۸۷۱	۴	۴,۳۷۲	۴,۰۶۰	۸,۴۳۲	۵/۸	۲۱,۴۳۸
۵	هرمزگان	۲۲,۱۹۶	۳	۱,۸۸۰	۲,۴۵۰	۴,۳۳۰	۳	۱۷,۸۶۶
۶	آذربایجان شرقی	۲۱,۶۵۴	۳	۳,۰۱۲	۲,۹۷۵	۵,۹۸۷	۴/۱	۱۵,۶۶۷
۷	فارس	۲۱,۳۱۷	۳	۴,۴۶۹	۴,۶۸۳	۹,۱۵۲	۳/۶	۱۲,۱۶۵
۸	بوشهر	۲۱,۱۴۹	۳	۱,۷۴۷	۳,۵۷۰	۵,۳۱۷	۳/۷	۱۵,۸۳۱
۹	کرمان	۱۹,۹۷۰	۳	۳,۲۳۵	۳,۱۵۰	۶,۳۸۵	۴/۴	۱۳,۵۸۵
۱۰	مرکزی	۱۶,۴۲۲	۲	۱,۶۹۳	۱,۴۷۰	۳,۱۶۳	۲/۲	۱۳,۲۵۹
۱۱	البرز	۱۵,۹۳۱	۲	۱,۴۶۸	۱,۲۶۰	۲,۷۲۸	۱/۹	۱۳,۲۰۲
۱۲	مازندران	۱۴,۸۵۴	۲	۴,۲۳۸	۳,۰۱۰	۷,۲۴۸	۵	۷,۶۰۶
۱۳	یزد	۱۲,۵۴۱	۲	۱,۶۰۲	۱,۲۲۵	۲,۸۲۷	۱/۹	۹,۷۱۴
۱۴	قزوین	۱۲,۵۲۴	۲	۱,۳۵۱	۱,۱۵۵	۲,۵۰۶	۱/۷	۱۰,۰۱۸
۱۵	گیلان	۱۰,۹۴۴	۱/۴	۳,۲۴۹	۲,۱۷۰	۵,۴۱۹	۳/۷	۵,۵۲۴
۱۶	آذربایجان غربی	۶,۳۳۲	۱/۲	۲,۸۷۴	۲,۵۲۰	۵,۳۹۴	۳/۷	۳,۹۳۸
۱۷	زنجان	۶,۶۸۹	۰/۹	۱,۶۰۸	۱,۱۹۰	۲,۷۹۸	۱/۹	۳,۸۹۱
۱۸	کرمانشاه	۵,۹۷۰	۰/۸	۲,۷۳۵	۱,۹۶۰	۴,۶۹۵	۳/۲	۱,۲۷۵
۱۹	همدان	۵,۸۹۱	۰/۸	۲,۰۰۷	۱,۳۳۰	۳,۳۳۷	۲/۳	۲,۵۵۲
۲۰	قم	۵,۴۷۳	۰/۷	۱,۰۴۳	۱,۱۲۰	۵,۴۷۳	۱/۵	۳,۳۰۹
۲۱	سیستان و بلوچستان	۵,۳۵۸	۰/۷	۲,۶۳۷	۳,۵۰۰	۶,۱۳۷	۴/۲	-۷۷۹
۲۲	سمنان	۵,۳۲۹	۰/۷	۱,۵۷۸	۱,۰۸۵	۲,۶۶۳	۱/۸	۲,۶۶۶
۲۳	کردستان	۴,۲۹۸	۰/۶	۲,۰۲۲	۱,۶۸۰	۳,۷۰۲	۲/۶	۵۹۶
۲۴	گلستان	۴,۲۳۲	۰/۵	۲,۴۰۶	۱,۶۱۰	۴,۰۱۶	۲/۸	۲۱۵
۲۵	لرستان	۳,۸۷۹	۰/۵	۲,۱۷۶	۲,۳۱۰	۴,۴۸۶	۳/۱	-۶۰۶

ردیف	نام استان	درآمدهای استانی	سهم از درآمدهای استانی (درصد)	اعتبارات هزینه‌ای	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع اعتبار استانی	سهم از بودجه عمومی استانی (درصد)	مازاد درآمد استانی*
۲۶	اردبیل	۳,۷۶۸	۰/۵	۱,۸۰۷	۱,۴۰۰	۳,۲۰۷	۲/۲	۵۶۱
۲۷	خراسان شمالی	۳,۱۴۷	۰/۴	۱,۳۳۳	۱,۳۶۵	۲,۶۹۸	۱/۹	۴۴۸
۲۸	چهار محال و بختیاری	۲,۴۲۲	۰/۳	۱,۵۱۱	۱,۰۵۰	۲,۵۶۱	۱/۸	-۱۳۹
۲۹	خراسان جنوبی	۲,۲۳۴	۰/۳	۱,۶۳۷	۱,۵۴۷	۳,۱۸۴	۲/۲	-۹۴۹
۳۰	کهگیلویه و بویراحمد	۲,۲۳۰	۰/۳	۱,۴۹۸	۱,۷۸۵	۳,۲۸۳	۲/۳	-۱,۰۵۳
۳۱	ایلام	۱,۸۳۳	۰/۲	۱,۵۵۱	۱,۲۹۵	۲,۸۴۶	۲	-۱,۰۱۳
	کل کشور	۷۷۵,۶۸۳	۱۰۰	۷۵,۱۰۰	۷۰,۰۰۰	۱۴۵,۱۰۰	۱۰۰	۶۳۰,۵۸۲

مأخذ: براساس اطلاعات جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

* آنچه به‌عنوان مازاد (کسری) درآمد استانی محاسبه شده، جدا از سهم ۲ درصد درآمدهای نفت و گاز طبیعی و سایر استان‌هاست و از تفاضل درآمدهای استان و بودجه عمومی استان حاصل شده است.

۲-۲. ضریب بازگشت از درآمد استان

برای مقایسه استان‌های کشور می‌توان از مفهوم ضریب بازگشت (برخورداری) از درآمد استان نیز استفاده کرد. این ضریب که از نسبت مصارف عمومی استان به درآمد استان حاصل می‌شود، میزان برخورداری استان از درآمدهایش را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر این ضریب نشان می‌دهد، چه میزان از درآمدهای هر استان دوباره به خود استان برمی‌گردد تا صرف مصارف عمومی استان شود. این ضریب معمولاً به صورت درصد بیان می‌شود و برای استان‌هایی که مازاد بر درآمدشان مصرف عمومی دارند، بیشتر از ۱۰۰ و برای استان‌هایی که کمتر از درآمدهای استانی‌شان مصرف عمومی دارند کمتر از ۱۰۰ است. شاخص مذکور برای استان‌های کشور در جدول زیر ارائه شده و ترتیب استان‌ها بر حسب بزرگی ضریب بازگشت است. به عبارت دیگر استان‌های پله‌های بالاتر، استان‌هایی هستند که دارای مصارف عمومی بیشتری نسبت به درآمدهای استانی هستند.

از آنجا که مقادیر ضریب بازگشت چه از نظر بزرگی برای کل کشور و چه از نظر توزیع میان استان‌های مختلف مستلزم مقایسه است، از قانون بودجه سال ۱۳۹۴ استفاده شده است.

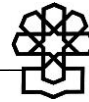
این نسبت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برای استان‌های «ایلام»، «کهگیلویه و بویراحمد»، «خراسان جنوبی»، «لرستان»، «سیستان و بلوچستان» و «چهار محال و بختیاری» بیش از ۱۰۰ بوده که به معنای برخورداری بیش از ۱۰۰ درصدی استان از درآمدهایش است. نسبت مذکور برای سایر استان‌ها کمتر از ۱۰۰ بوده و استان‌های «تهران»، «اصفهان» و «البرز» کمترین ضریب بازگشت را داشته‌اند. ترتیب استان‌ها در قانون سال ۱۳۹۴ کم و بیش به همین صورت بوده است و فقط استان‌های «سمنان»، «مازندران» و «لرستان» افزایش رتبه داشته‌اند.

جدول ۵. ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۳۹۴

(درصد)

ضریب بازگشت قانون بودجه سال ۱۳۹۴	نام استان	ردیف	ضریب بازگشت لایحه بودجه سال ۱۳۹۵	نام استان	ردیف
۱۵۶	ایلام	۱	۱۵۵	ایلام	۱
۱۴۶	کهگیلویه و بویراحمد	۲	۱۴۷	کهگیلویه و بویراحمد	۲
۱۳۵	خراسان جنوبی	۳	۱۴۲	خراسان جنوبی	۳
۱۱۳	سیستان و بلوچستان	۴	۱۱۵	لرستان	۴
۱۱۲	لرستان	۵	۱۱۴	سیستان و بلوچستان	۵
۱۰۳	چهار محال و بختیاری	۶	۱۰۵	چهار محال و بختیاری	۶
۹۴	گلستان	۷	۹۴	گلستان	۷
۸۶	خراسان شمالی	۸	۸۶	کردستان	۸
۸۳	کردستان	۹	۸۵	خراسان شمالی	۹
۸۰	اردبیل	۱۰	۸۵	اردبیل	۱۰
۷۶	کرمانشاه	۱۱	۷۸	کرمانشاه	۱۱
۵۵	آذربایجان غربی	۱۲	۵۷	آذربایجان غربی	۱۲
۵۴	همدان	۱۳	۵۶	همدان	۱۳
۴۸	گیلان	۱۴	۴۹	سمنان	۱۴
۴۶	مازندران	۱۵	۴۹	گیلان	۱۵
۴۶	سمنان	۱۶	۴۸	مازندران	۱۶
۴۱	فارس	۱۷	۴۲	فارس	۱۷
۳۹	زنجان	۱۸	۴۱	زنجان	۱۸
۳۷	قم	۱۹	۳۹	قم	۱۹
۳۰	کرمان	۲۰	۳۱	کرمان	۲۰
۲۷	خراسان رضوی	۲۱	۲۸	خراسان رضوی	۲۱
۲۷	آذربایجان شرقی	۲۲	۲۷	آذربایجان شرقی	۲۲
۲۵	خوزستان	۲۳	۲۵	خوزستان	۲۳
۲۴	بوشهر	۲۴	۲۵	بوشهر	۲۴
۲۱	یزد	۲۵	۲۲	یزد	۲۵
۱۹	قزوین	۲۶	۲۰	قزوین	۲۶
۱۸	مرکزی	۲۷	۱۹	هرمزگان	۲۷
۱۸	هرمزگان	۲۸	۱۹	مرکزی	۲۸
۱۶	البرز	۲۹	۱۷	البرز	۲۹
۱۰	اصفهان	۳۰	۱۰	اصفهان	۳۰
۲	تهران	۳۱	۲	تهران	۳۱
۱۸	کل کشور		۱۹	کل کشور	

مأخذ: بر اساس اطلاعات جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ و قانون بودجه سال ۱۳۹۴.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، پراکندگی استان‌ها از نظر نسبت مصارف به درآمدها تغییر معناداری نداشته است. برای مثال در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ بزرگ‌ترین نسبت برابر با ۱۵۶ درصد بوده است، که به معنای برخورداری حدود ۱/۵ برابری از درآمدهاست. به همین صورت بزرگ‌ترین نسبت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۵۵ درصد است که به معنای برخورداری به همان میزان از درآمدهاست. همچنین در قانون سال ۱۳۹۴ تعداد ۶ استان دارای برخورداری بیش از ۱۰۰ درصدی از درآمدهای استانی بوده‌اند، که در لایحه سال ۱۳۹۵ نیز همان ۶ استان دارای ضریب بیش از ۱۰۰ درصد می‌باشند. در حالی که پراکندگی استان‌ها در قانون سال ۱۳۹۳ نسبتاً متفاوت‌تر بوده است.

یکی از شاخص‌های مورد استفاده در بررسی بودجه استانی، بررسی مصارف عمومی استان‌ها و اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استان‌ها به صورت سرانه است. تبدیل ارقام بودجه استانی به سرانه اگرچه شاخصی نیست که بتوان با آن قضاوت کرد، اما مشاهده سرانه استان‌ها می‌تواند در ارائه تصویری از بودجه استانی کمک‌کننده باشد.

۲-۳. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها

مخارج پیش‌بینی شده دولت برای هر نفر (سرانه بودجه) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ برابر با ۳۳ میلیون ریال برآورد شده است. سرانه بودجه استانی (اعتباراتی که در اختیار شورای برنامه‌ریزی توسعه استان است) برابر با ۱/۸ میلیون ریال برآورد شده است. در جدول زیر مبلغ اعتبارات استانی و سرانه آن برای استان‌ها به ترتیب ارائه شده است.

در جدول ۶ مصارف عمومی و سرانه مصارف عمومی استان‌ها ارائه شده است. ترتیب قرار گرفتن استان‌ها براساس بزرگی سرانه مصارف عمومی است. همان‌طور که مشاهده می‌شود براساس مطلق مصارف عمومی به ترتیب استان‌های «خوزستان»، «فارس»، «خراسان رضوی»، «تهران»، «مازندران» و «اصفهان» در رتبه‌های اول تا ششم قرار گرفته‌اند. این ترتیب با مرتب کردن استان‌ها براساس سرانه مصارف عمومی تغییر یافته است. ترتیب قرار گرفتن ۶ استان اول از نظر سرانه مصارف عمومی عبارتند از: استان‌های «ایلام»، «بوشهر»، «کهگیلویه و بویراحمد»، «خراسان جنوبی»، «سمنان» و «خراسان شمالی».

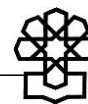
لازم به ذکر است اگرچه استان‌های کمتر توسعه‌یافته در رتبه‌های پایین قرار ندارند، اما ترتیب قرار گرفتن استان‌ها براساس شاخص سرانه، متناسب با ترتیب قرار گرفتن استان‌ها براساس ضریب بازگشت نیست. به عبارت دیگر نحوه تخصیص اعتبارات به استان‌ها با هدف توسعه برابر، مبتنی بر سرانه اعتبارات نیست. زیرا برای مثال استان سیستان و بلوچستان که از نظر ضریب بازگشت بین سه استان اول قرار گرفته است، از نظر سرانه اعتبارات تخصیص یافته، در رتبه ۱۷ قرار دارد.

جدول ۶. مصارف عمومی استان و سرانه مصارف عمومی استان در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

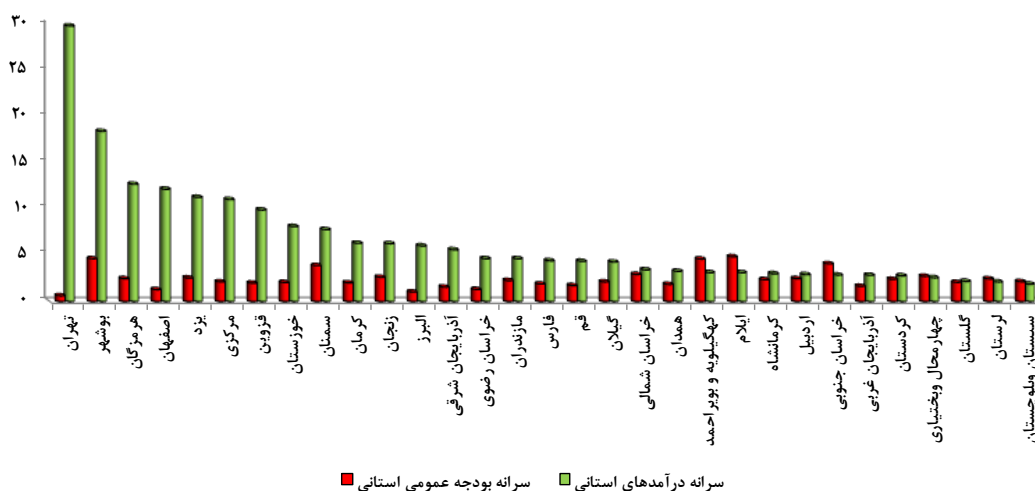
استان	مصارف عمومی استان	استان	سرانه مصارف عمومی استان	تغییر در رتبه نسبت به بودجه سال ۱۳۹۴
خوزستان	۱۰,۰۲۹	ایلام	۴/۸۵	۰
فارس	۹,۱۵۲	بوشهر	۴/۶۴	۰
خراسان رضوی	۸,۴۳۳	کهگیلویه و بویراحمد	۴/۶۰	۰
تهران	۷,۸۲۹	خراسان جنوبی	۴/۰۹	۰
مازندران	۷,۲۴۹	سمنان	۳/۸۹	۰
اصفهان	۶,۵۶۲	خراسان شمالی	۲/۹۴	۰
کرمان	۶,۳۸۶	چهار محال و بختیاری	۲/۷۲	۱
سیستان و بلوچستان	۶,۱۳۸	زنجان	۲/۶۲	-۱
آذربایجان شرقی	۵,۹۸۷	یزد	۲/۵۵	۰
گیلان	۵,۴۲۰	هرمزگان	۲/۴۸	۰
آذربایجان غربی	۵,۳۹۵	اردبیل	۲/۴۸	۱
بوشهر	۵,۳۱۸	لرستان	۲/۴۵	-۱
کرمانشاه	۴,۶۹۶	کردستان	۲/۴۰	۰
لرستان	۴,۴۸۷	کرمانشاه	۲/۳۷	۰
هرمزگان	۴,۳۳۱	مازندران	۲/۲۶	۰
گلستان	۴,۰۱۷	سیستان و بلوچستان	۲/۱۵	۰
کردستان	۳,۷۰۲	مرکزی	۲/۱۳	۰
همدان	۳,۳۳۸	گیلان	۲/۱۲	۰
کهگیلویه و بویراحمد	۳,۲۸۴	گلستان	۲/۰۷	۱
اردبیل	۳,۲۰۸	خوزستان	۲/۰۷	-۱
خراسان جنوبی	۳,۱۸۴	کرمان	۲/۰۱	۰
مرکزی	۳,۱۶۴	قزوین	۱/۹۹	۰
ایلام	۲,۸۴۷	فارس	۱/۸۹	۰
یزد	۲,۸۲۷	همدان	۱/۸۵	۰
زنجان	۲,۷۹۸	قم	۱/۷۲	۰
البرز	۲,۷۲۹	آذربایجان غربی	۱/۶۴	۰
خراسان شمالی	۲,۶۹۹	آذربایجان شرقی	۱/۵۵	۰
سمنان	۲,۶۶۳	خراسان رضوی	۱/۳۱	۰
چهار محال و بختیاری	۲,۵۶۲	اصفهان	۱/۲۹	۰
قزوین	۲,۵۰۷	البرز	۱/۰۳	۰
قم	۲,۱۶۴	تهران	۰/۶۱	۰
کل کشور	۱۴۵,۱۰۰	کل کشور	۱/۸	-

مأخذ: براساس اطلاعات جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

شکل زیر مقایسه‌ای از درآمد سرانه و مصارف عمومی سرانه استان‌ها را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود تنها در استان‌های «ایلام»، «کهگیلویه و بویراحمد»، «خراسان جنوبی»، «لرستان» و «سیستان و بلوچستان» درآمد استانی سرانه کمتر از مصارف عمومی سرانه است.

نمودار ۳. مقایسه درآمد استانی سرانه و مصارف عمومی سرانه استان‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ (میلیون ریال)

مأخذ: بر اساس اطلاعات جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

در جدول ۷ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سرانه به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود از منظر رقم مطلق اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، استان‌های خوزستان، فارس و خراسان رضوی سه رتبه نخست را به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که استان‌های چهارمحال و بختیاری، سمنان، قم، قزوین و زنجان، به ترتیب کمترین میزان اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای را داشته‌اند.

پنج استان اول از نظر سرانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای عبارتند از: بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، خراسان جنوبی و سمنان. پنج استان آخر از این منظر به ترتیب استان‌های تهران، البرز، اصفهان، خراسان رضوی و همدان هستند.^۱

۱. در این قسمت تنها به بخشی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته شده سایر این اعتبارات از طریق سازمان مدیریت به صورت مرکزی تخصیص می‌یابد.

جدول ۷. اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای استانی و سرانه آن در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال)

ردیف	استان‌ها	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	ردیف	استان‌ها	سرانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی
۱	خوزستان	۵,۹۵۰,۰۰۰	۱	بوشهر	۳/۱۲
۲	فارس	۴,۶۸۳,۰۰۰	۲	کهگیلویه و بویراحمد	۲/۵۰
۳	خراسان رضوی	۴,۰۶۰,۰۰۰	۳	ایلام	۲/۲۱
۴	بوشهر	۳,۵۷۰,۰۰۰	۴	خراسان جنوبی	۱/۹۹
۵	سیستان و بلوچستان	۳,۵۰۰,۰۰۰	۵	سمنان	۱/۵۹
۶	کرمان	۳,۱۵۰,۰۰۰	۶	خراسان شمالی	۱/۴۹
۷	تهران	۳,۱۱۵,۰۰۰	۷	هرمزگان	۱/۴۰
۸	اصفهان	۳,۰۱۰,۰۰۰	۸	لرستان	۱/۲۶
۹	مازندران	۳,۰۱۰,۰۰۰	۹	خوزستان	۱/۲۳
۱۰	آذربایجان شرقی	۲,۹۷۵,۰۰۰	۱۰	سیستان و بلوچستان	۱/۲۲
۱۱	آذربایجان غربی	۲,۵۲۰,۰۰۰	۱۱	چهارمحال و بختیاری	۱/۱۱
۱۲	هرمزگان	۲,۴۵۰,۰۰۰	۱۲	زنجان	۱/۱۱
۱۳	لرستان	۲,۳۱۰,۰۰۰	۱۳	یزد	۱/۱۰
۱۴	گیلان	۲,۱۷۰,۰۰۰	۱۴	کردستان	۱/۰۹
۱۵	کرمانشاه	۱,۹۶۰,۰۰۰	۱۵	اردبیل	۱/۰۸
۱۶	کهگیلویه و بویراحمد	۱,۷۸۵,۰۰۰	۱۶	کرمان	۱
۱۷	کردستان	۱,۶۸۰,۰۰۰	۱۷	مرکزی	۰/۹۹
۱۸	گلستان	۱,۶۱۰,۰۰۰	۱۸	کرمانشاه	۰/۹۹
۱۹	خراسان جنوبی	۱,۵۴۷,۰۰۰	۱۹	فارس	۰/۹۷
۲۰	مرکزی	۱,۴۷۰,۰۰۰	۲۰	مازندران	۰/۹۴
۲۱	اردبیل	۱,۴۰۰,۰۰۰	۲۱	قزوین	۰/۹۲
۲۲	خراسان شمالی	۱,۳۶۵,۰۰۰	۲۲	قم	۰/۸۹
۲۳	همدان	۱,۳۳۰,۰۰۰	۲۳	گیلان	۰/۸۵
۲۴	ایلام	۱,۲۹۵,۰۰۰	۲۴	گلستان	۰/۸۳
۲۵	البرز	۱,۲۶۰,۰۰۰	۲۵	آذربایجان شرقی	۰/۷۷
۲۶	یزد	۱,۲۲۵,۰۰۰	۲۶	آذربایجان غربی	۰/۷۷
۲۷	زنجان	۱,۱۹۰,۰۰۰	۲۷	همدان	۰/۷۴
۲۸	قزوین	۱,۱۵۵,۰۰۰	۲۸	خراسان رضوی	۰/۶۳
۲۹	قم	۱,۱۲۰,۰۰۰	۲۹	اصفهان	۰/۵۹
۳۰	سمنان	۱,۰۸۵,۰۰۰	۳۰	البرز	۰/۴۸
۳۱	چهارمحال و بختیاری	۱,۰۵۰,۰۰۰	۳۱	تهران	۰/۲۴

مأخذ: همان.

۳. بررسی اعتبارات استانی که در حوزه اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان قرار نمی‌گیرد و به صورت ملی اختصاص می‌یابند

در این قسمت بخش‌هایی از اعتبارات استانی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ که تصمیم‌گیری در مورد آنها به صورت ملی صورت می‌گیرد، مورد مطالعه قرار گرفته است. لازم به ذکر است که شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها حق دخل و تصرف در این گونه اعتبارات را نخواهد داشت.

۳-۱. بررسی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)

براساس جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی معادل ۱۰۱,۹۷۹ میلیارد ریال است و از این رقم، ۳۱,۹۷۹ میلیارد ریال (حدود ۳۱/۴ درصد) به اعتبار طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده) اختصاص یافته است. البته رقم مذکور به صورت سرجمع ارائه شده و مشخص نیست سهم هر استان از اعتبارات مذکور به چه میزان است.

پیوست ۱ لایحه بودجه محل اختصاص اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون را براساس ۵۹۴ طرح، ۲۶ برنامه و ۱۶ فصل نشان می‌دهد. اعتبار این طرح‌ها پس از مبادله موافقتنامه دستگاه اجرایی ذیربط (و یا دستگاه ذیربط استانی در صورت تفویض اختیار از طرف بالاترین مقام اجرایی) با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، قابل مصرف بوده و جابجایی بین اعتبار طرح‌ها ممنوع است.

همچنین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان باید تخصیص اعتبار طرح‌های مزبور را پس از ابلاغ توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مستقیماً به دستگاه اجرایی ذیربط و خزانه معین استان‌ها ابلاغ کند. اعتبارات این طرح‌ها در راستای اهداف و احکام قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه درج شده و هرگونه افزایش در حجم عملیات و اهداف کمی این طرح‌ها منوط به اخذ مجوز از کمیسیون ماده (۲۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم (۲) است.

به منظور بررسی دقیق‌تر این نوع از اعتبارات به صورت استانی، با اختصاص اعتبار طرح‌های مذکور به استان‌های مربوط می‌توان سهم هر استان را از این رقم محاسبه کرد. در ادامه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد.

الف) بررسی اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از منظر استان محل تخصیص (تحلیل موضعی)

جدول زیر اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون را به تفکیک استان‌ها نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود حدود ۴۰ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده) به ۷ استان (تهران، فارس، خراسان رضوی، خوزستان، اصفهان، آذربایجان غربی و هرمزگان) اختصاص یافته است.

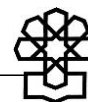
جدول ۸. سهم هر استان از اعتبار طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (میلیون ریال - درصد)

ردیف	استان	مبلغ	سهم از کل	ردیف	استان	مبلغ	سهم از کل
۱	تهران	۲,۶۸۷,۶۹۳	۸/۴۰	۱۷	گلستان	۸۷۶,۰۰۰	۲/۷۴
۲	فارس	۲,۶۵۹,۰۷۳	۸/۳۱	۱۸	سمنان	۸۶۴,۰۰۰	۲/۷۰
۳	خراسان رضوی	۱,۶۱۲,۷۰۱	۵/۰۴	۱۹	کردستان	۸۶۰,۷۴۴	۲/۶۹
۴	خوزستان	۱,۶۰۷,۸۵۷	۵/۰۳	۲۰	مازندران	۸۳۰,۵۰۰	۲/۶۰
۵	اصفهان	۱,۵۲۹,۰۰۲	۴/۷۸	۲۱	زنجان	۷۸۲,۰۰۰	۲/۴۵
۶	آذربایجان غربی	۱,۳۳۵,۰۰۱	۴/۱۷	۲۲	بوشهر	۷۱۱,۰۰۰	۲/۲۲
۷	هرمزگان	۱,۳۱۷,۲۲۷	۴/۱۲	۲۳	همدان	۶۹۱,۰۰۴	۲/۱۶
۸	آذربایجان شرقی	۱,۲۵۰,۷۳۳	۳/۹۱	۲۴	یزد	۶۸۵,۰۰۱	۲/۱۴
۹	گیلان	۱,۲۱۱,۱۱۵	۳/۷۹	۲۵	قزوین	۵۲۷,۴۰۰	۱/۶۵
۱۰	لرستان	۱,۲۰۶,۸۱۷	۳/۷۷	۲۶	مرکزی	۵۲۵,۱۶۶	۱/۶۴
۱۱	کرمان	۱,۱۷۵,۰۶۳	۳/۶۷	۲۷	قم	۴۹۱,۱۶۶	۱/۵۴
۱۲	چهارمحال و بختیاری	۱,۱۰۸,۴۹۸	۳/۴۷	۲۸	خراسان جنوبی	۴۴۳,۰۰۱	۱/۳۹
۱۳	سیستان و بلوچستان	۹۷۵,۲۷۲	۳/۰۵	۲۹	ایلام	۴۳۲,۹۴۰	۱/۳۵
۱۴	کرمانشاه	۹۷۰,۷۹۴	۳/۰۴	۳۰	خراسان شمالی	۳۹۵,۵۰۲	۱/۲۴
۱۵	کهگیلویه و بویراحمد	۹۶۸,۰۰۰	۳/۰۳	۳۱	البرز	۳۵۸,۰۰۱	۱/۱۲
۱۶	اردبیل	۸۹۱,۱۵۰	۲/۷۹	جمع		۳۱,۹۷۹,۴۲۱	۱۰۰

مأخذ: بر اساس اطلاعات پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

نکته قابل توجه این است که بیش از ۲۶ درصد از کل این اعتبارات مربوط به طرح‌های چهار استان توسعه‌یافته کشور یعنی تهران (۸/۴ درصد)، فارس (۸/۳۱ درصد)، خراسان رضوی (۵/۰۴ درصد) و اصفهان (۴/۷۸ درصد) بوده است. از سوی دیگر استان‌های البرز (۱/۱۲ درصد)، خراسان شمالی (۱/۲۴ درصد)، ایلام (۱/۳۵ درصد)، خراسان جنوبی (۱/۳۹ درصد)، قم (۱/۵۴ درصد)، مرکزی (۱/۶۴ درصد) و قزوین (۱/۶۵ درصد) به ترتیب کمترین سهم را از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مربوط به طرح‌های ملی استانی شده داشته‌اند. این در حالی است که استان‌های ایلام، خراسان جنوبی و خراسان شمالی در طبقه استان‌های توسعه‌نیافته قرار گرفته‌اند.

ب) بررسی اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از منظر فصول و برنامه‌ها (تحلیل موضوعی) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی‌شده) در قالب ۱۶ فصل و ۲۶ برنامه پیش‌بینی شده است. در جدول زیر فهرست فصل‌های مذکور به همراه برنامه‌های مربوطه گزارش شده است:

جدول ۹. فهرست فصل‌ها و برنامه‌های مربوط به اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

ردیف	فصل	برنامه
۱	اداره امور عمومی	برنامه راهبردی سیاست عمومی کشور
		برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها
۲	اداره امور قضایی	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران
۳	انرژی	برنامه توسعه امور برق
۴	حمل و نقل	برنامه توسعه حمل و نقل جاده‌ای
		برنامه توسعه حمل و نقل هوایی
۵	صنعت و معدن	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی
۶	بازرگانی	برنامه تنظیم بازار داخلی
		برنامه تنظیم بازرگانی خارجی
۷	کشاورزی	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی
۸	منابع آب	برنامه عرضه آب
		برنامه تأمین آب
		برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل
		برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب
		برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز و رودخانه‌های مرزی و مشترک
۹	آب و فاضلاب	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب
		برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی
۱۰	درمان	برنامه ارتقای سلامت خون
		برنامه ارتقای شاخص‌های درمانی
۱۱	دین و مذهب	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها
۱۲	ورزش و تفریحات	برنامه گسترش ورزش همگانی
۱۳	فرهنگ و هنر	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها
۱۴	میراث فرهنگی	برنامه تأمین، حفاظت و مرت میراث غیرمنقول با ارزش فرهنگی و تاریخی
		برنامه گسترش خدمات موزه‌ای
۱۵	حمایتی	برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان
۱۶	توانبخشی	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان

مأخذ: همان.

در این ارتباط، نحوه تخصیص اعتبارات ملی استانی شده، برحسب فصول، به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. نحوه تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون بر حسب فصول ۱۶ گانه

(میلیون ریال)

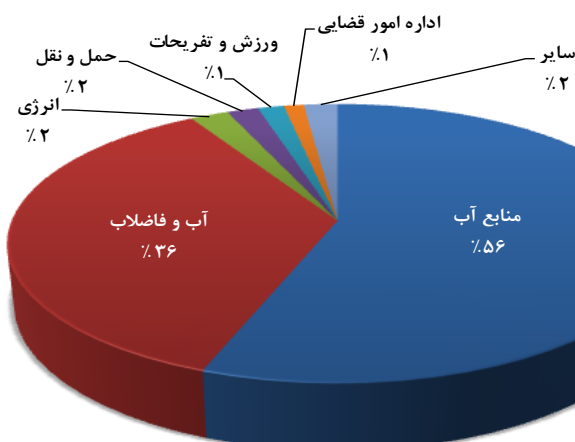
در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

شماره طبقه‌بندی	فصل	مبلغ اعتبار
۱۰۰۲۰۰۰۰۰۰	اداره امور عمومی	۴۲,۵۰۱
۱۲۰۱۰۰۰۰۰۰	اداره امور قضایی	۳۶۴,۲۵۴
۱۳۰۱۰۰۰۰۰۰	انرژی	۷۰۰,۰۰۰
۱۳۰۳۰۰۰۰۰۰	حمل و نقل	۵۷۶,۷۵۸
۱۳۰۴۰۰۰۰۰۰	صنعت و معدن	۳۵,۱۰۰
۱۳۰۵۰۰۰۰۰۰	بازرگانی	۱۰۲,۶۲۹
۱۳۰۶۰۰۰۰۰۰	کشاورزی	۷۰,۰۰۰
۱۳۰۷۰۰۰۰۰۰	منابع آب	۱۷,۸۱۵,۶۴۴
۱۵۰۳۰۰۰۰۰۰	آب و فاضلاب	۱۱,۴۲۷,۸۱۷
۱۶۰۲۰۰۰۰۰۰	درمان	۹۰,۰۰۰
۱۷۰۱۰۰۰۰۰۰	دین و مذهب	۱۰۰,۰۰۰
۱۷۰۲۰۰۰۰۰۰	ورزش و تفریحات	۴۷۷,۵۶۶
۱۷۰۳۰۰۰۰۰۰	فرهنگ و هنر	۱۵۲
۱۷۰۴۰۰۰۰۰۰	میراث فرهنگی	۱۳۷,۰۰۰
۱۹۰۳۰۰۰۰۰۰	حمایتی	۲۰,۰۰۰
۱۹۰۴۰۰۰۰۰۰	توانبخشی	۲۰,۰۰۰
	جمع	۳۱,۹۷۹,۴۲۱

مأخذ: همان.

بررسی اطلاعات جدول فوق نشان می‌دهد بیش از ۱۷/۸ هزار میلیارد ریال از اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون به فصل «منابع آب» اختصاص یافته و پس از آن «آب و فاضلاب»، با اختصاص بیش از ۱۱ هزار میلیارد ریال از اعتبارات ملی استانی شده، در رتبه دوم قرار گرفته است. این موضوع در نمودار زیر به نحو بهتری به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۴. تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون بر حسب فصول مختلف در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

مأخذ: براساس اطلاعات پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

بدین ترتیب مشاهده می‌شود بیش از ۹۱ درصد اعتبارات ملی استانی شده به دو فصل «منابع آب» و «آب و فاضلاب» اختصاص یافته و به ۱۴ فصل دیگر، کمتر از ۹ درصد اعتبارات تخصیص یافته است. در جدول زیر نحوه تخصیص اعتبارات برحسب برنامه‌ها گزارش شده است.

جدول ۱۱. نحوه تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب برنامه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال - درصد)

شماره طبقه‌بندی	برنامه	مبلغ اعتبار	سهم از کل (درصد)
۱۰۰۲۰۳۳۰۰۰	برنامه راهبری سیاست عمومی کشور	۱	۰
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۴۲,۵۰۰	۰/۱
۱۲۰۱۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۳۶۴,۲۵۴	۱/۱
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۷۰۰,۰۰۰	۲/۲
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۵۷۳,۹۵۴	۱/۸
۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۲,۸۰۴	۰
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۳۵,۱۰۰	۰/۱
۱۳۰۵۰۰۴۰۰۰	برنامه تنظیم بازار داخلی	۵,۰۰۰	۰
۱۳۰۵۰۰۷۰۰۰	برنامه تنظیم بازرگانی خارجی	۹۷,۶۲۹	۰/۳
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌وری آب در عرصه کشاورزی	۷۰,۰۰۰	۰/۲
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۷,۲۸۱,۶۱۸	۲۲/۸
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۳,۴۴۴,۰۲۱	۱۰/۸
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل	۶۴۹,۰۰۰	۲
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۶,۴۴۱,۰۰۰	۲۰/۱
۱۳۰۷۰۰۷۰۰۰	برنامه توسعه منابع آب در حوزه‌های آبریز و رودخانه‌های مرزی و مشترک	۵	۰
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۱۱,۲۵۱,۵۲۵	۳۵/۲
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۱۷۶,۲۹۲	۰/۶
۱۶۰۲۰۰۳۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون	۸۰,۰۰۰	۰/۳
۱۶۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه ارتقای شاخص‌های درمانی	۱۰,۰۰۰	۰
۱۷۰۱۰۳۳۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۰۰,۰۰۰	۰/۳
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۴۷۷,۵۶۶	۱/۵
۱۷۰۳۰۴۱۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۱۵۲	۰
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت و مرت میراث غیرمنقول با ارزش فرهنگی و تاریخی	۳۱,۰۰۰	۰/۱
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌ای	۱۰۶,۰۰۰	۰/۳
۱۹۰۳۰۱۸۰۰۰	برنامه حمایت از کودکان و نوجوانان	۲۰,۰۰۰	۰/۱
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۲۰,۰۰۰	۰/۱
	جمع	۳۱,۹۷۹,۴۲۱	۱۰۰

مأخذ: همان.

تجزیه و تحلیل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب برنامه‌ها نیز حکایت از آن دارد که برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، «عرضه آب» و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» که متعلق به فصل‌های «آب و فاضلاب» و «منابع آب» هستند، به ترتیب با ۱۱/۳، ۷/۳ و ۶/۴ هزار میلیارد ریال، بیشترین سهم از اعتبارات را به خود تخصیص داده‌اند.

در ادامه با توجه به سهم قابل توجه فصل «منابع آب»، به بررسی دقیق‌تر جزئیات مربوط به این فصل، پرداخته می‌شود. در این ارتباط ۵ برنامه ذیل فصل «منابع آب» قرار می‌گیرد که عبارتند از:

- برنامه عرضه آب که شامل طرح‌های آبرسانی به شهرها و روستاهای کشور و ساختمان شبکه‌های آبیاری و زهکشی می‌شود.

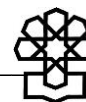
- برنامه تأمین آب که عمدتاً طرح‌های مربوط به احداث یا توسعه سدها و احداث خطوط انتقال آب را دربر می‌گیرد.

- برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل که طرح‌های مربوط به مطالعه و اجرای ساماندهی رودخانه‌های مرزی را دربر می‌گیرد.

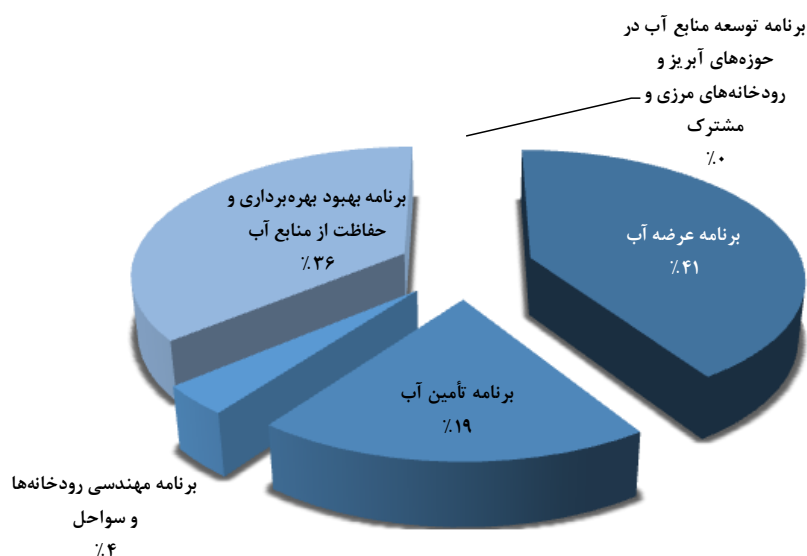
- برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب که شامل طرح‌هایی نظیر تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های سطحی و زیرزمینی، علاج‌بخشی سدها، مرمت و بازسازی شبکه‌های آبیاری و زهکشی، مرمت و بازسازی تأسیسات آبی در حال بهره‌برداری و مطالعه و اجرای طرح‌های تعادل‌بخشی، تغذیه مصنوعی و پخش سیل می‌شود.

- برنامه توسعه منابع آب در حوضه‌های آبریز رودخانه‌های مرزی مشترک که شامل طرح‌های مربوط به ساختمان سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی در مناطق مرزی کشور می‌شود.

در جدول فوق، میزان اعتبار تخصیص‌یافته به هر یک از این برنامه‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ مشخص شده است. بر همین اساس، در نمودار زیر، سهم هر یک از این برنامه‌ها از کل اعتبار تخصیص‌یافته به فصل «منابع آب»، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۵. نحوه اختصاص اعتبارات ملی استانی شده فصل منابع آب به برنامه‌های
مربوط در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

مأخذ: همان.

همان‌طور که در نمودار فوق مشخص است، بخش عمده اعتبارات ملی استانی شده که به فصل منابع آب اختصاص پیدا کرده، در قالب طرح‌های مربوط به برنامه «عرضه آب» تخصیص یافته است. به گونه‌ای که سهم طرح‌های مربوط به این برنامه از اعتبارات فصل منابع آب، در حدود ۴۱ درصد است. همچنین طرح‌های مربوط به برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب، با جذب ۳۶ درصد از اعتبارات پیش‌بینی شده برای فصل منابع آب، در رتبه دوم قرار می‌گیرند.

به‌منظور بررسی دقیق‌تر فصل منابع آب که بیشترین اعتبارات ملی استانی شده را به خود اختصاص داده است، بررسی جزئیات طرح‌ها نیز مورد توجه قرار گرفته است. در این ارتباط طرح‌های مربوط به آبرسانی به شهرها و روستاها، سهم قابل توجهی از اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون را به خود اختصاص داده‌اند. به عبارت دیگر در مجموع ۵/۸ هزار میلیارد ریال به طرح‌های مربوط به آبرسانی اختصاص داده شده، که این رقم معادل ۱۸ درصد از کل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون و ۳۳ درصد از اعتبارات تخصیص یافته به فصل منابع آب است.

در این قسمت از گزارش، اعتبارات ملی استانی شده که به فصل منابع آب تخصیص یافته است، از منظر جغرافیایی نیز مورد بررسی قرار گرفته است. برای این منظور سهم فصل منابع آب از کل اعتبارات ملی استانی شده هر یک از استان‌ها مورد محاسبه قرار گرفته است. نتایج به‌دست آمده، در جدول زیر گزارش شده است:

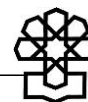
جدول ۱۲. سهم فصل منابع آب از کل اعتبار استانی ویژه مصوب قانون در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال - درصد)

ردیف	استان	کل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون	اعتبارات فصل منابع آب	سهم اعتبارات فصل منابع آب
۱	تهران	۲,۶۸۷,۶۹۳	۵۹۸,۰۰۰	۲۲
۲	فارس	۲,۶۵۹,۰۷۳	۱,۶۴۶,۰۰۲	۶۲
۳	خراسان رضوی	۱,۶۱۲,۷۰۱	۷۹۰,۰۰۰	۴۹
۴	خوزستان	۱,۶۰۷,۸۵۷	۷۱۸,۰۰۶	۴۵
۵	اصفهان	۱,۵۲۹,۰۰۲	۶۵۹,۰۰۲	۴۳
۶	آذربایجان غربی	۱,۳۳۵,۰۰۱	۹۳۸,۰۰۱	۷۰
۷	هرمزگان	۱,۳۱۷,۲۲۷	۷۷۶,۰۰۲	۵۹
۸	آذربایجان شرقی	۱,۲۵۰,۷۳۳	۸۸۸,۰۰۳	۷۱
۹	گیلان	۱,۲۱۱,۱۱۵	۶۲۳,۰۰۰	۵۱
۱۰	لرستان	۱,۲۰۶,۸۱۷	۹۰۲,۰۰۵	۷۵
۱۱	کرمان	۱,۱۷۵,۰۶۳	۸۱۸,۰۰۰	۷۰
۱۲	چهارمحال و بختیاری	۱,۱۰۸,۴۹۸	۹۱۴,۰۰۱	۸۲
۱۳	سیستان و بلوچستان	۹۷۵,۳۷۲	۵۳۰,۰۰۲	۵۴
۱۴	کرمانشاه	۹۷۰,۷۹۴	۵۱۱,۰۰۲	۵۳
۱۵	کهگیلویه و بویراحمد	۹۶۸,۰۰۰	۵۹۴,۰۰۰	۶۱
۱۶	اردبیل	۸۹۱,۱۵۰	۶۶۹,۶۰۳	۷۵
۱۷	گلستان	۸۷۶,۰۰۰	۶۰۱,۰۰۰	۶۹
۱۸	سمنان	۸۶۴,۰۰۰	۳۴۴,۰۰۰	۴۰
۱۹	کردستان	۸۶۰,۷۴۴	۶۰۸,۰۰۳	۷۱
۲۰	مازندران	۸۳۰,۵۰۰	۲۷۵,۰۰۰	۳۳
۲۱	زنجان	۷۸۲,۰۰۰	۵۶۲,۰۰۰	۷۲
۲۲	بوشهر	۷۱۱,۰۰۰	۵۲۱,۰۰۰	۷۳
۲۳	همدان	۶۹۱,۰۰۴	۴۱۷,۰۰۴	۶۰
۲۴	یزد	۶۸۵,۰۰۱	۳۲۶,۰۰۱	۴۸
۲۵	قزوین	۵۲۷,۴۰۰	۳۳۷,۰۰۰	۶۴
۲۶	مرکزی	۵۲۵,۱۶۶	۲۷۷,۰۰۱	۵۳
۲۷	قم	۴۹۱,۱۶۶	۹۶,۰۰۰	۲۰
۲۸	خراسان جنوبی	۴۴۳,۰۰۱	۲۱۶,۰۰۱	۴۹
۲۹	ایلام	۴۳۲,۹۴۰	۲۵۵,۰۰۳	۵۹
۳۰	خراسان شمالی	۳۹۵,۵۰۲	۲۷۸,۰۰۲	۷۰
۳۱	البرز	۳۵۸,۰۰۱	۱۲۸,۰۰۰	۳۶
	کل کشور	۳۱,۹۷۹,۴۲۱	۱۷,۸۱۵,۶۴۴	۵۶

مأخذ: همان.

همان‌گونه که در جدول فوق مشخص است، فصل منابع آب در اغلب استان‌ها بیش از ۴۵ درصد اعتبار ملی استانی شده را تشکیل می‌دهد و در استان‌های چهارمحال و بختیاری، اردبیل، لرستان، بوشهر، زنجان، آذربایجان شرقی، کردستان، خراسان شمالی و آذربایجان غربی این سهم به بیش از ۷۰ درصد

رسیده است. بر این اساس ۵۶ درصد از اعتبارات ملی استانی شده در کل کشور، به فصل منابع آب، اختصاص یافته است.

ج) بررسی اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون از منظر درصد پیشرفت طرح‌ها (تحلیل محتوایی)

در جدول زیر گزارشی از نحوه تخصیص اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون، برحسب میزان پیشرفت طرح‌ها ارائه شده است:

جدول ۱۳. نحوه تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون برحسب میزان پیشرفت طرح‌ها در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ (میلیون ریال - درصد)

تعداد طرح‌هایی که پیش‌بینی شده با تخصیص اعتبار در سال ۱۳۹۵ پایان یابند	سهم اعتبار از کل	اعتبار تخصیص یافته	درصد تعداد از کل	تعداد	شرح
۴۵	۷/۷	۲,۴۴۹,۸۵۹	۹/۶	۵۷	طرح‌های با پیشرفت بالای ۸۰ درصد
۵۷	۲۶/۸	۸,۵۷۸,۷۳۰	۲۲/۲	۱۳۲	طرح‌های با پیشرفت بین ۵۰ تا ۸۰ درصد
۴	۴۰/۵	۱۲,۹۵۴,۰۴۶	۳۴/۵	۲۰۵	طرح‌های با پیشرفت بین ۲۰ تا ۵۰ درصد
۰	۲۵	۷,۹۹۶,۷۵۸	۲۹	۱۷۲	طرح‌های با پیشرفت کمتر از ۲۰ درصد
-	-	-	۴/۷	۲۸	طرح‌های متوقف شده
۱۰۶	۱۰۰	۳۱,۹۷۹,۳۹۳	۱۰۰	۵۹۴	جمع

مأخذ: همان.

براساس اطلاعات جدول فوق بیش از ۳۰ درصد طرح‌ها، پیشرفت بالای ۵۰ درصد و حدود ۱۰ درصد از آنها، بیش از ۸۰ درصد پیشرفت داشته‌اند. همچنین حدود ۷۰ درصد از طرح‌های ملی استانی شده، کمتر از ۵۰ درصد پیشرفت داشته‌اند. به‌علاوه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، پیش‌بینی شده است که با تحقق اعتبارات مشخص شده، تعداد ۱۰۶ طرح، به بهره‌برداری برسد که در میان آنها ۴۵ طرح، درحال حاضر پیشرفتی بیش از ۸۰ درصد دارند. ۵۷ طرح، بین ۵۰ درصد تا ۸۰ درصد پیشرفت داشته‌اند و ۴ طرح کمتر از ۵۰ درصد پیشرفت دارند. همچنین در لایحه مذکور، تعداد ۲۸ طرح، متوقف شده‌اند و بنابراین در سال ۱۳۹۵ و سال‌های آتی، اعتباری برای آنها پیش‌بینی نشده است.

ازسوی دیگر، بررسی اعتبار پیش‌بینی شده برای سال‌های بعد طرح‌ها نشان می‌دهد، با فرض تحقق لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، تعداد ۹ طرح باقی می‌ماند که میزان پیشرفت آنها بالای ۹۰ درصد خواهد بود و ۲۱ طرح دیگر نیز بین ۸۰ تا ۹۰ درصد پیشرفت خواهند داشت. این درحالی است که اعتبار پیش‌بینی

شده برای سال‌های بعد این طرح‌ها تنها معادل ۸ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی ویژه مصوب قانون در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ است:

جدول ۱۴. طرح‌ها با پیشرفت بالای ۸۰ درصد با فرض تحقق لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال - درصد)

شرح	تعداد	اعتبار پیش‌بینی شده برای سال‌های بعد	نسبت از کل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ (درصد)
طرح‌های با پیشرفت بالای ۹۰ درصد	۹	۲۶۴,۳۴۱	۰/۸
طرح‌های با پیشرفت بین ۸۰ تا ۹۰ درصد	۲۱	۲,۲۲۸,۲۴۴	۷
جمع	۳۰	۲,۴۹۲,۵۸۵	۷/۸

مأخذ: همان.

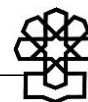
۳-۲. بررسی اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور

در جدول (۱-۱۰) لایحه قانون بودجه سال ۱۳۹۵ اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به تفکیک ۳۱ استان ارائه شده است. لازم به توجه است که اعتبارات این بخش به صورت ملی تخصیص می‌یابد و خارج از اختیارات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

جدول ۱۵. بررسی اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال - درصد)

ردیف	استان‌ها	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	سهم از کل (درصد)
۱	سیستان و بلوچستان	۷,۷۷۷,۵۰۰	۸/۵
۲	فارس	۵,۹۴۷,۵۰۰	۶/۵
۳	کرمان	۵,۹۴۷,۵۰۰	۶/۵
۴	خوزستان	۵,۱۲۴,۰۰۰	۵/۶
۵	خراسان رضوی	۴,۳۹۲,۰۰۰	۴/۸
۶	مازندران	۴,۱۱۷,۵۰۰	۴/۵
۷	آذربایجان غربی	۴,۰۲۶,۰۰۰	۴/۴
۸	لرستان	۴,۰۲۶,۰۰۰	۴/۴
۹	هرمزگان	۳,۸۴۳,۰۰۰	۴/۲
۱۰	گیلان	۳,۵۶۸,۵۰۰	۳/۹
۱۱	کردستان	۳,۵۶۸,۵۰۰	۳/۹
۱۲	آذربایجان شرقی	۳,۳۸۵,۵۰۰	۳/۷
۱۳	کرمانشاه	۳,۲۰۲,۵۰۰	۳/۵
۱۴	اصفهان	۳,۲۰۲,۵۰۰	۳/۵

ردیف	استان‌ها	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	سهم از کل (درصد)
۱۵	گلستان	۲,۷۴۵,۰۰۰	۳
۱۶	تهران	۲,۴۷۰,۵۰۰	۲/۷
۱۷	کهگیلویه و بویراحمد	۲,۱۹۶,۰۰۰	۲/۴
۱۸	خراسان جنوبی	۲,۱۹۶,۰۰۰	۲/۴
۱۹	خراسان شمالی	۲,۱۰۴,۵۰۰	۲/۳
۲۰	همدان	۱,۹۲۱,۵۰۰	۲/۱
۲۱	بوشهر	۱,۹۲۱,۵۰۰	۲/۱
۲۲	اردبیل	۱,۷۳۸,۵۰۰	۱/۹
۲۳	البرز	۱,۷۳۸,۵۰۰	۱/۹
۲۴	ایلام	۱,۵۵۵,۵۰۰	۱/۷
۲۵	مرکزی	۱,۵۰۹,۷۵۰	۱/۷
۲۶	یزد	۱,۴۶۴,۰۰۰	۱/۶
۲۷	چهارمحال و بختیاری	۱,۴۱۸,۲۵۰	۱/۶
۲۸	زنجان	۱,۲۸۱,۰۰۰	۱/۴
۲۹	قزوین	۱,۲۸۱,۰۰۰	۱/۴
۳۰	سمنان	۱,۰۵۲,۲۵۰	۱/۲
۳۱	قم	۷۷۷,۷۵۰	۰/۹

مأخذ: براساس اطلاعات جدول ۱-۱۰ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، استان‌های «سیستان و بلوچستان»، «فارس»، «کرمان» و «خوزستان» بیشترین سهم را از اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به خود اختصاص داده‌اند. در مقابل استان‌های «قم»، «سمنان»، «قزوین» و «زنجان» از منظر سهم از اعتبارات مذکور، در رتبه‌های پایانی قرار داشته‌اند.

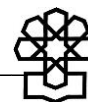
۳-۳. بررسی اعتبارات مربوط به ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی یکی دیگر از اعتبارات ارائه شده در جدول (۱-۱۰) به ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی اختصاص دارد. جدول زیر میزان اعتبارات مذکور را در ۳۱ استان نشان می‌دهد.

جدول ۱۶. بررسی اعتبارات مربوط به ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی در

لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ (میلیون ریال - درصد)

ردیف	استان‌ها	۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی	درصد سهم از کل
۱	خوزستان	۲,۶۳۸,۹۳۷	۱۶/۳۰
۲	بوشهر	۲,۴۵۰,۰۵۷	۱۵/۱۳
۳	فارس	۱,۳۹۴,۶۹۲	۸/۶۱
۴	سیستان و بلوچستان	۱,۱۴۸,۴۲۱	۷/۰۹
۵	خراسان رضوی	۱,۰۱۹,۴۶۵	۶/۳۰
۶	کرمان	۶۷۳,۴۹۶	۴/۱۶
۷	آذربایجان غربی	۶۶۹,۱۷۸	۴/۱۳
۸	هرمزگان	۶۵۲,۹۸۹	۴/۰۳
۹	کهگیلویه و بویراحمد	۵۵۰,۴۵۳	۳/۴۰
۱۰	کردستان	۵۳۹,۳۷۷	۳/۳۳
۱۱	خراسان جنوبی	۵۱۸,۰۷۴	۳/۲۰
۱۲	لرستان	۴۵۳,۳۱۵	۲/۸۰
۱۳	کرمانشاه	۳۵۱,۸۵۸	۲/۱۷
۱۴	ایلام	۳۰۰,۰۵۱	۱/۸۵
۱۵	آذربایجان شرقی	۲۸۴,۹۴۰	۱/۷۶
۱۶	گلستان	۲۸۳,۸۶۱	۱/۷۵
۱۷	اصفهان	۲۶۹,۸۳۰	۱/۶۷
۱۸	زنجان	۲۵۷,۶۰۵	۱/۵۹
۱۹	همدان	۲۲۲,۳۴۰	۱/۳۷
۲۰	خراسان شمالی	۲۱۴,۵۱۲	۱/۳۲
۲۱	گیلان	۱۸۸,۸۸۱	۱/۱۷
۲۲	اردبیل	۱۷۸,۰۸۸	۱/۱۰
۲۳	مازندران	۱۶۴,۰۵۷	۱/۰۱
۲۴	مرکزی	۱۶۱,۸۹۸	۱
۲۵	چهارمحال و بختیاری	۱۶۱,۸۹۸	۱
۲۶	یزد	۱۶۱,۸۹۸	۱
۲۷	سمنان	۱۲۹,۵۱۸	۰/۸۰
۲۸	قزوین	۱۰۸,۱۹۵	۰/۶۷
۲۹	قم	۱۹,۲۰۸	۰/۱۲
۳۰	البرز	۱۴,۵۷۱	۰/۰۹
۳۱	تهران	۸,۱۳۷	۰/۰۵

مأخذ: همان.

براساس اطلاعات ارائه شده در جدول فوق، استان‌های «خوزستان»، «بوشهر»، «فارس» و «سیستان و بلوچستان» به ترتیب بیشترین سهم را از ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی داشته‌اند و در مقابل «تهران»، «البرز» و «قم» کمترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به مطالب فوق، برای محاسبه جمع کل اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی که در مورد آنها به صورت ملی تصمیم‌گیری می‌شود، ارقام «اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)»، «اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور» و «۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی» جمع زده می‌شود.

جدول ۱۷. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال - درصد)

که به صورت ملی تخصیص داده می‌شود

ردیف	استان	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی	جمع	سهم از کل (درصد)
۱	آذربایجان شرقی	۱,۲۵۰,۷۳۳	۳,۳۸۵,۵۰۰	۲۸۴,۹۴۰	۴,۹۲۱,۱۷۳	۳/۵
۲	آذربایجان غربی	۱,۳۳۵,۰۰۱	۴,۰۲۶,۰۰۰	۶۶۹,۱۷۸	۶,۰۳۰,۱۷۹	۴/۳
۳	اردبیل	۸۹۱,۱۵۰	۱,۷۳۸,۵۰۰	۱۷۸,۰۸۸	۲,۸۰۷,۷۳۸	۲
۴	اصفهان	۱,۵۲۹,۰۰۲	۳,۲۰۲,۵۰۰	۲۶۹,۸۳۰	۵,۰۰۱,۲۳۲	۳/۶
۵	البرز	۳۵۸,۰۰۱	۱,۷۳۸,۵۰۰	۱۴,۵۷۱	۲,۱۱۱,۰۷۲	۱/۵
۶	ایلام	۴۳۲,۹۴۰	۱,۵۵۵,۵۰۰	۳۰۰,۰۵۱	۲,۲۸۸,۴۹۱	۱/۶
۷	بوشهر	۷۱۱,۰۰۰	۱,۹۲۱,۵۰۰	۲,۴۵۰,۰۵۷	۵,۰۸۲,۵۵۷	۳/۶
۸	تهران	۲,۶۸۷,۶۹۳	۲,۴۷۰,۵۰۰	۸,۱۳۷	۵,۱۶۶,۲۳۰	۳/۷
۹	چهارمحال و بختیاری	۱,۱۰۸,۴۹۸	۱,۴۱۸,۲۵۰	۱۶۱,۸۹۸	۲,۶۸۸,۶۴۶	۱/۹
۱۰	خراسان جنوبی	۴۴۳,۰۰۱	۲,۱۹۶,۰۰۰	۵۱۸,۰۷۴	۳,۱۵۷,۰۷۵	۲/۳
۱۱	خراسان رضوی	۱,۶۱۲,۷۰۱	۴,۳۹۲,۰۰۰	۱,۰۱۹,۴۶۵	۷,۰۲۴,۱۶۶	۵
۱۲	خراسان شمالی	۳۹۵,۵۰۲	۲,۱۰۴,۵۰۰	۲۱۴,۵۱۲	۲,۷۱۴,۵۱۴	۱/۹
۱۳	خوزستان	۱,۶۰۷,۸۵۷	۵,۱۲۴,۰۰۰	۲,۶۳۸,۹۳۷	۹,۳۷۰,۷۹۴	۶/۷
۱۴	زنجان	۷۸۲,۰۰۰	۱,۲۸۱,۰۰۰	۲۵۷,۶۰۵	۲,۳۲۰,۶۰۵	۱/۷
۱۵	سمنان	۸۶۴,۰۰۰	۱,۰۵۲,۲۵۰	۱۲۹,۵۱۸	۲,۰۴۵,۷۶۸	۱/۵
۱۶	سیستان و بلوچستان	۹۷۵,۲۷۲	۷,۷۷۷,۵۰۰	۱,۱۴۸,۴۲۱	۹,۹۰۱,۱۹۳	۷/۱
۱۷	فارس	۲,۶۵۹,۰۷۳	۵,۹۴۷,۵۰۰	۱,۳۹۴,۶۹۲	۱۰,۰۰۱,۲۶۵	۷/۲
۱۸	قزوین	۵۲۷,۴۰۰	۱,۲۸۱,۰۰۰	۱۰۸,۱۹۵	۱,۹۱۶,۵۹۵	۱/۴
۱۹	قم	۴۹۱,۱۶۶	۷۷۷,۷۵۰	۱۹,۲۰۸	۱,۲۸۸,۱۲۴	۰/۹
۲۰	کردستان	۸۶۰,۷۴۴	۳,۵۶۸,۵۰۰	۵۳۹,۳۷۷	۴,۹۶۸,۶۲۱	۳/۶
۲۱	کرمان	۱,۱۷۵,۰۶۳	۵,۹۴۷,۵۰۰	۶۷۳,۴۹۶	۷,۷۹۶,۰۵۹	۵/۶
۲۲	کرمانشاه	۹۷۰,۷۹۴	۳,۲۰۲,۵۰۰	۳۵۱,۸۵۸	۴,۵۲۵,۱۵۲	۳/۲

ردیف	استان	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون (ملی استانی شده)	اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور	۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی	جمع	سهم از کل (درصد)
۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	۹۶۸,۰۰۰	۲,۱۹۶,۰۰۰	۵۵۰,۴۵۳	۳,۷۱۴,۴۵۳	۲/۷
۲۴	گلستان	۸۷۶,۰۰۰	۲,۷۴۵,۰۰۰	۲۸۳,۸۶۱	۳,۹۰۴,۸۶۱	۲/۸
۲۵	گیلان	۱,۲۱۱,۱۱۵	۳,۵۶۸,۵۰۰	۱۸۸,۸۸۱	۴,۹۶۸,۴۹۶	۳/۶
۲۶	لرستان	۱,۲۰۶,۸۱۷	۴,۰۲۶,۰۰۰	۴۵۳,۳۱۵	۵,۶۸۶,۱۳۲	۴/۱
۲۷	مازندران	۸۳۰,۵۰۰	۴,۱۱۷,۵۰۰	۱۶۴,۰۵۷	۵,۱۱۲,۰۵۷	۳/۷
۲۸	مرکزی	۵۲۵,۱۶۶	۱,۵۰۹,۷۵۰	۱۶۱,۸۹۸	۲,۱۹۶,۸۱۴	۱/۶
۲۹	هرمزگان	۱,۳۱۷,۲۲۷	۳,۸۴۳,۰۰۰	۶۵۲,۹۸۹	۵,۸۱۳,۲۱۶	۴/۲
۳۰	همدان	۶۹۱,۰۰۴	۱,۹۲۱,۵۰۰	۲۲۲,۳۴۰	۲,۸۳۴,۸۴۴	۲
۳۱	یزد	۶۸۵,۰۰۱	۱,۴۶۴,۰۰۰	۱۶۱,۸۹۸	۲,۳۱۰,۸۹۹	۱/۷
کل کشور		۳۱,۹۷۹,۴۲۱	۹۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۶,۱۸۹,۸۰۰	۱۳۹,۶۶۹,۲۲۱	۱۰۰

مأخذ: براساس اطلاعات جدول ۱-۱۰ و پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

بنابراین مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ اختصاص یافته است، بر دو گونه است. گونه اول اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی است که تخصیص آن در اختیار استان‌ها قرار دارد و گونه دوم، اعتباراتی را دربر می‌گیرد که به صورت ملی تخصیص داده می‌شوند (سرمایه سه مورد مذکور در جدول فوق). بر این اساس مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی پیش‌بینی شده در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱۸. مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵

(میلیون ریال - درصد)

ردیف	استان	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	اعتبارات طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون + اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور + ۲ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی	مجموع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	سهم هر استان (درصد)
۱	آذربایجان شرقی	۲,۹۷۵,۰۰۰	۴,۹۲۱,۱۷۳	۷,۸۹۶,۱۷۳	۳/۷۷
۲	آذربایجان غربی	۲,۵۲۰,۰۰۰	۶,۰۳۰,۱۷۹	۸,۵۵۰,۱۷۹	۴/۰۸
۳	اردبیل	۱,۴۰۰,۰۰۰	۲,۸۰۷,۷۳۸	۴,۲۰۷,۷۳۸	۲/۰۱
۴	اصفهان	۳,۰۱۰,۰۰۰	۵,۰۰۱,۳۳۲	۸,۰۱۱,۳۳۲	۳/۸۲
۵	البرز	۱,۲۶۰,۰۰۰	۲,۱۱۱,۰۷۲	۳,۳۷۱,۰۷۲	۱/۶۱
۶	ایلام	۱,۲۹۵,۰۰۰	۲,۲۸۸,۴۹۱	۳,۵۸۳,۴۹۱	۱/۷۱
۷	بوشهر	۳,۵۷۰,۰۰۰	۵,۰۸۲,۵۵۷	۸,۶۵۲,۵۵۷	۴/۱۳
۸	تهران	۳,۱۱۵,۰۰۰	۵,۱۶۶,۳۳۰	۸,۲۸۱,۳۳۰	۳/۹۵
۹	چهارمحال و بختیاری	۱,۰۵۰,۰۰۰	۲,۶۸۸,۶۴۶	۳,۷۳۸,۶۴۶	۱/۷۸
۱۰	خراسان جنوبی	۱,۵۴۷,۰۰۰	۳,۱۵۷,۰۷۵	۴,۷۰۴,۰۷۵	۲/۲۴
۱۱	خراسان رضوی	۴,۰۶۰,۰۰۰	۷,۰۲۴,۱۶۶	۱۱,۰۸۴,۱۶۶	۵/۲۹
۱۲	خراسان شمالی	۱,۳۶۵,۰۰۰	۲,۷۱۴,۵۱۴	۴,۰۷۹,۵۱۴	۱/۹۵
۱۳	خوزستان	۵,۹۵۰,۰۰۰	۹,۳۷۰,۷۹۴	۱۵,۳۲۰,۷۹۴	۷/۳۱
۱۴	زنجان	۱,۱۹۰,۰۰۰	۲,۳۲۰,۶۰۵	۳,۵۱۰,۶۰۵	۱/۶۷
۱۵	سمنان	۱,۰۸۵,۰۰۰	۲,۰۴۵,۷۶۸	۳,۱۳۰,۷۶۸	۱/۴۹
۱۶	سیستان و بلوچستان	۳,۵۰۰,۰۰۰	۹,۹۰۱,۱۹۳	۱۳,۴۰۱,۱۹۳	۶/۳۹
۱۷	فارس	۴,۶۸۳,۰۰۰	۱۰,۰۰۱,۲۶۵	۱۴,۶۸۴,۲۶۵	۷
۱۸	قزوین	۱,۱۵۵,۰۰۰	۱,۹۱۶,۵۹۵	۳,۰۷۱,۵۹۵	۱/۴۶
۱۹	قم	۱,۱۲۰,۰۰۰	۱,۲۸۸,۱۲۴	۲,۴۰۸,۱۲۴	۱/۱۵
۲۰	کردستان	۱,۶۸۰,۰۰۰	۴,۹۶۸,۶۲۱	۶,۶۴۸,۶۲۱	۳/۱۷
۲۱	کرمان	۳,۱۵۰,۰۰۰	۷,۷۹۶,۰۵۹	۱۰,۹۴۶,۰۵۹	۵/۲۲
۲۲	کرمانشاه	۱,۹۶۰,۰۰۰	۴,۵۲۵,۱۵۲	۶,۴۸۵,۱۵۲	۳/۰۹
۲۳	کهگیلویه و بویراحمد	۱,۷۸۵,۰۰۰	۳,۷۱۴,۴۵۳	۵,۴۹۹,۴۵۳	۲/۶۲
۲۴	گلستان	۱,۶۱۰,۰۰۰	۳,۹۰۴,۸۶۱	۵,۵۱۴,۸۶۱	۲/۶۳
۲۵	گیلان	۲,۱۷۰,۰۰۰	۴,۹۶۸,۴۹۶	۷,۱۳۸,۴۹۶	۳/۴۰
۲۶	لرستان	۲,۳۱۰,۰۰۰	۵,۶۸۶,۱۳۲	۷,۹۹۶,۱۳۲	۳/۸۱
۲۷	مازندران	۳,۰۱۰,۰۰۰	۵,۱۱۲,۰۵۷	۸,۱۲۲,۰۵۷	۳/۸۷
۲۸	مرکزی	۱,۴۷۰,۰۰۰	۲,۱۹۶,۸۱۴	۳,۶۶۶,۸۱۴	۱/۷۵
۲۹	هرمزگان	۲,۴۵۰,۰۰۰	۵,۸۱۳,۲۱۶	۸,۲۶۳,۲۱۶	۳/۹۴
۳۰	همدان	۱,۳۳۰,۰۰۰	۲,۸۳۴,۸۴۴	۴,۱۶۴,۸۴۴	۱/۹۹
۳۱	یزد	۱,۲۲۵,۰۰۰	۲,۳۱۰,۸۹۹	۳,۵۳۵,۸۹۹	۱/۶۹
	کل کشور	۷۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹,۶۶۹,۲۲۱	۲۰۹,۶۶۹,۲۲۱	۱۰۰

مأخذ: براساس اطلاعات جدول ۱۰، جدول ۱- ۱۰ و پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۵.

جمع‌بندی و پیشنهادها

- بررسی منابع و مصارف استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد:
- سهم درآمدهای استانی از کل منابع بودجه عمومی دولت حدود ۲۶ درصد است که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴، دو واحد درصد افزایش یافته است.
 - ۲۹ درصد از منابع عمومی دولت و ۲ درصد از درآمدهای اختصاصی دولت در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ استانی است.
 - بیش از ۹۱ درصد از درآمدهای استانی از محل درآمدهای مالیاتی تأمین می‌گردد.
 - سهم اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ به ترتیب معادل ۲/۸ و ۲/۶ درصد بوده است. در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۴ سهم اعتبارات هزینه‌ای استانی و سهم اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی تقریباً بدون تغییر باقیمانده است.
 - امور اقتصادی حدود ۳۸ درصد از اعتبارات استانی را به خود اختصاص می‌دهند. این بخش از امور در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ حدود ۴۸ درصد بوده است، اما از آنجا که طبقه‌بندی امور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ تغییر یافته و امور چهارگانه به امور ۱۰ گانه تغییر یافته مقایسه اعتبارات امور امکانپذیر نمی‌باشد.
 - تهران با داشتن حدود ۴۹ درصد از درآمدهای استانی در جایگاه نخست قرار گرفته است.
 - استان‌های «تهران»، «اصفهان»، «خوزستان» و «خراسان رضوی» جمعاً حدود ۶۶/۳ درصد درآمدهای استانی را به خود اختصاص داده‌اند. با توجه به اینکه ۹۱ درصد از درآمدهای استانی درآمدهای مالیاتی است می‌توان گفت بخش عمده‌ای از درآمدهای مالیاتی استانی در این استان‌ها تحقق می‌یابد.
 - مازاد درآمد استانی نشان می‌دهد که از بین ۳۱ استان کشور، ۲۷ استان دارای مازاد درآمد مثبت هستند.
 - در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵، تنها ۶ استان دارای ضریب بازگشت (نسبت مصارف استانی به درآمد استانی) بالای ۱۰۰ درصد هستند. این استان‌ها عبارتند از: ایلام، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، لرستان و چهارمحال و بختیاری.
 - استان‌های «ایلام»، «بوشهر»، «کهگیلویه و بویراحمد»، «خراسان جنوبی»، «سمنان» دارای بیش از ۳ میلیون ریال اعتبارات سرانه استانی می‌باشند و ۱۰ استان تهران، البرز، اصفهان، خراسان رضوی، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، قم، همدان، فارس و قزوین زیر یک میلیون ریال سرانه اعتبارات استانی دارند.
 - اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور در لایحه بودجه با افزایش حدود ۳۷ درصدی نسبت به قانون سال ۱۳۹۴، به رقم ۹۱,۵۰۰ میلیارد ریال رسیده است که نسبت به کل منابع

عمومی حدود ۳/۴ درصد می‌شود.

- در حدود ۵۶ درصد از کل اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ پیش‌بینی شده است، به فصل «منابع آب» اختصاص یافته است. فصل «آب و فاضلاب» نیز ۳۶ درصد از این اعتبارات را به خود اختصاص داده است. همچنین در میان برنامه‌های ۲۶ گانه، برنامه‌های «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» با ۳۵ درصد سهم، «عرضه آب» با ۲۳ درصد سهم و «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» با ۲۰ درصد سهم، بیشترین سهم از این اعتبارات را به خود تخصیص داده‌اند.
- به نظر می‌رسد با توجه به مسئله بحران آبی که کشور با آن مواجه است، تقویت زیرساخت‌های مربوط به این حوزه، مسئله حائز اهمیتی است که در تخصیص اعتبارات استانی ویژه مصوب قانون نیز مورد توجه قرار گرفته است. بررسی طرح‌های مربوطه نشان می‌دهد بخش عمده این اعتبارات به منظور آبرسانی به شهرها و روستاها و احداث یا علاج‌بخشی سدها تخصیص داده شده است.
- مسئله دیگری که بسیار قابل توجه است، طولانی بودن دوره به بهره‌برداری رسیدن طرح‌های عمرانی است. ساخت بسیاری از طرح‌های مورد بررسی در این مطالعه سال‌ها به طول انجامیده است و شاید هزینه‌های گزاف نگهداری این طرح‌ها در طول زمان ساخت، موجب عدم توجیه اقتصادی آنها گردد. پراکندگی و تعدد طرح‌های استانی ویژه مصوب قانون می‌تواند یکی از دلایل طولانی شدن دوره ساخت آنها باشد.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۳۹۴ کل کشور.
۳. قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۷۹-۱۳۸۴).
۴. قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۰-۱۳۹۴).

شماره مسلسل: ۱۴۷۶۱

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۵ کل کشور ۴۹. بررسی درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه

نام دفتر: مطالعات بخش عمومی (گروه بودجه)

تهیه و تدوین کنندگان: ناصر یارمحمدیان، زهرا ذاکری، مجتبی اسفندیاری کلوکن

ناظران علمی: رضا زمانی، محمدتقی فیاضی

منتقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۲/۱۹